

КУШНІР Р. О.,

аспірант кафедри державно правових
дисциплін

(Навчально-науковий інститут
права імені Іоаннікія Малиновського
Національного університету
«Острозька академія»)

Стаття поширюється на умовах
ліцензії CC BY 4.0

УДК 342.55

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.4.2.3>

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ПРИТУЛОК ІЗ ПРАВОМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ NON-REFOULEMENT

Стаття присвячена аналізу відповідності українського законодавства у сфері притулку стандартам Європейського Союзу в контексті реалізації принципу non-refoulement. Дослідження зосереджене на виявленні суперечностей між внутрішніми правовими обмеженнями, запровадженими у зв'язку з воєнним станом, та міжнародними зобов'язаннями України у сфері забезпечення прав шукачів притулку. Автором розглянуто, наскільки запроваджені зміни узгоджуються з принципами індивідуального розгляду клопотань, доступу до ефективного засобу правового захисту, а також недопущення вислання осіб до країн, де їм загрожують серйозні порушення прав людини.

Методологічною основою дослідження є порівняльно-правовий аналіз, що дозволяє зіставити положення національного законодавства із зобов'язаннями, передбаченими правом ЄС, включаючи директиви у сфері притулку та релевантну практику Європейського суду з прав людини. Особливу увагу приділено вивченню як матеріальних, так і процесуальних гарантій, що забезпечують ефективний доступ до процедури захисту. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити нормативні зміни в Україні в контексті їх відповідності європейському *acquis*.

Автором встановлено, що нові положення законодавства, які дозволяють відмову у прийнятті заяви про захист на кордоні, не відповідають європейським вимогам щодо доступу до процедури, індивідуального розгляду та ефективного оскарження. Автором виявлено, що в умовах збройного конфлікту застосування фільтраційного підходу без інституційного розгляду створює ризик порушення фундаментальних прав. Також проаналізовано муніципальні практики окремих міст ЄС, які демонструють можливість забезпечення гарантій притулку на локальному рівні, зокрема у Фрайбурзі, Утрехті та Барселоні.

У статті обґрунтовано необхідність гармонізації українського законодавства з *acquis* ЄС, зокрема шляхом перегляду прикордонних процедур, впровадження інституту прийнятності заяв та посилення міжвідомчої взаємодії. Підтверджено, що дотримання принципу non-refoulement має залишатися пріоритетом навіть за надзвичайних умов.

Ключові слова: притулок, біженці, шукачів притулку, non-refoulement, права людини, гармонізація, Європейський Союз.

Kushnir R. O. Harmonization of Ukrainian asylum legislation with European Union law: a legal analysis of compliance with the principle of non-refoulement

The article is devoted to analyzing the compatibility of Ukrainian asylum legislation with European Union standards in the context of implementing the principle of non-refoulement. The study focuses on identifying contradictions between domestic legal restrictions introduced in connection with martial law and Ukraine's international obligations regarding the protection of asylum seekers' rights. The author examines the extent to which the adopted legislative changes are consistent with the principles of individualized assessment of asylum claims, access to effective legal remedies, and the prohibition of returning individuals to countries where they may face serious human rights violations.

The methodological basis of the study is a comparative legal analysis, which enables a juxtaposition of national legislative provisions with the obligations enshrined in EU law, including asylum directives and the relevant case law of the European Court of Human Rights. Special attention is devoted to examining both substantive and procedural safeguards that ensure effective access to international protection mechanisms. This approach makes it possible to comprehensively assess Ukraine's legislative changes in light of their conformity with the European acquis.

The author establishes that the new legislative provisions allowing for the refusal to accept asylum applications at the border do not comply with European requirements concerning access to procedures, individualized assessment, and the right to effective appeal. The study reveals that, under conditions of armed conflict, the application of a filtering approach without institutional examination creates a risk of violating fundamental rights. Municipal practices in certain EU cities, notably Freiburg, Utrecht, and Barcelona, are also analyzed, illustrating the feasibility of guaranteeing asylum safeguards at the local level.

The article substantiates the necessity of harmonizing Ukrainian legislation with the EU acquis, particularly through the revision of border procedures, the introduction of an admissibility assessment mechanism for applications, and the strengthening of interagency coordination. It is affirmed that adherence to the principle of non-refoulement must remain a priority even under exceptional circumstances.

Key words: *asylum, refugees, asylum seekers, non-refoulement, human rights, harmonisation, European Union.*

Вступ. Зміни у законодавстві України дозволили органам державної прикордонної служби відмовляти у прийомі заяв про захист без здійснення індивідуального розгляду обставин кожної особи. Впровадження подібних положень суттєво впливає на гарантії доступу до процедури міжнародного захисту, оскільки відмова на підставі формальних критеріїв унеможливорює оцінку ризиків, які можуть становити загрозу для життя, свободи або безпеки заявника.

Подібне нормативне вирішення зводить розгляд до попередньої фільтрації, ігноруючи індивідуальні обставини, що суперечить міжнародним стандартам прав людини. Це суперечить міжнародним зобов'язанням України, які передбачають обов'язковість індивідуального підходу у розгляді кожного звернення, та створює ризики порушення принципу non-refoulement, що забороняє повернення особи до території, де їй можуть загрожувати переслідування, тортури або інші форми жорстокого поводження.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення невідповідностей між оновленим українським законодавством про притулок і стандартами права Європейського союзу (ЄС), зокрема у контексті дотримання принципу non-refoulement, та формулювання пропозицій щодо усунення правових прогалин.

Результати дослідження. У статті Газі «Новий пакт про міграцію та притулок: підтримка чи обмеження прав вразливих осіб?» (2021) [1] проаналізовано ризики, пов'язані

із запровадженням прикордонної процедури розгляду заяв на притулок. Авторка вказує, що такі механізми можуть порушувати принцип non-refoulement (невислання) і знижувати ефективність захисту вразливих осіб.

У дослідженні Кортюкова та Токар «Порівняльний аналіз імміграційної політики в країнах-членах ЄС та Україні» (2024) [2] здійснено порівняння законодавчих моделей у сфері міграції в Україні та країнах ЄС. Автори підкреслюють, що національні акти українського законодавства не забезпечують достатніх процедурних гарантій для осіб, які шукають притулку, зокрема в частині захисту від примусового повернення. Звертається увага на потребу узгодження українських механізмів депортації з європейськими стандартами, включно з правом на ефективне оскарження та юридичну допомогу. Такі недоліки вказують на необхідність глибшого реформування української нормативної бази з урахуванням принципів ЄС у сфері прав людини та міжнародного захисту.

Принцип non-refoulement є основоположним елементом міжнародного права біженців. Він закріплений у статті 33(1) Конвенції «Про статус біженців» від 1951 року (надалі Конвенція 1951 року) [3], яка забороняє вислати або повертати біженця на територію, де його життю чи свободі загрожує небезпека за ознаками раси, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань.

Відповідно, держава не має права повертати шукача захисту в країну, де йому загрожує переслідування або небезпека для життя. Ця гарантія покликана захистити осіб, які тікають від серйозних порушень прав людини. Як засвідчує Паулін та інші у міжрегіональному дослідженні «Випробування національних правозахисних інституцій: Невислання та права біженців» (2025) [4], проведеному на основі аналізу діяльності національних інституцій з прав людини, на практиці забезпечення цього принципу часто залишається декларативним і недостатньо інституціоналізованим. Навіть ті інституції, які мають повноваження втручатися в процеси депортації, не завжди реалізують ці можливості належним чином.

Хоча початково положення стосувалося лише осіб, які відповідають визначенню «біженець» за Конвенцією [3], сучасне міжнародне право визнає принцип невислання нормою звичаєвого права. Це зобов'язання поширюється на всі держави незалежно від участі в Конвенції. Зокрема, відповідно до практики Комітету ООН проти катувань та Комітету з прав людини, заборона повернення особи в державу, де їй загрожують тортури або страта, є наслідком загального обов'язку не допускати жорстокого поводження, закріпленого, зокрема, в статті 3 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 1998 року [5].

Водночас Конвенція 1951 року передбачає винятки. Згідно зі статтею 33(2), вислання може бути дозволене у разі, якщо біженець становить загрозу національній безпеці або був засуджений за особливо тяжкий злочин. Проте такі виключення застосовуються лише за наявності переконливих доказів і у виняткових обставинах. У практиці ж Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) принцип невислання фактично є абсолютним, оскільки впливає зі статті 3 Європейської конвенції з прав людини (ЕКПЛ) [6], яка забороняє катування та нелюдське поводження. Попри відсутність у тексті ЕКПЛ прямої згадки про притулок, Суд ще з кінця 1980-х сформулював позицію, згідно з якою екстрадиція чи вислання порушує статтю 3, якщо існує реальна загроза заборонених форм поводження у країні призначення.

У справах «Серінг проти Сполученого Королівства» (1989) [7] та «Чахал проти Сполученого Королівства» (1996) [8] ЄСПЛ підтвердив, що заборона катувань не має винятків, навіть у контексті тероризму чи суспільної небезпеки. Відповідно, вислання не допускається, якщо людині загрожують тортури або інші жорстокі дії. Навіть під час воєнного стану стаття 15 ЕКПЛ не дозволяє державам відступати від гарантій статті 3. Отже, в практиці ЄСПЛ невислання є абсолютним принципом, що не підлягає обмеженню за жодних обставин.

Україна закріпила принцип non-refoulement у статті 3 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 8 липня 2011 року № 3671-VI (надалі Закон № 3671-VI) [9]. У нормі прямо вказано, що особа не може бути вислана або

повернута до країни, де їй загрожує небезпека за ознаками раси, релігії, громадянства, національності, належності до соціальної групи чи політичних переконань, або де існує ризик катувань чи іншого нелюдського поводження.

У лютому 2023 року Україна ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту державного кордону України» від 24.02.2023 № 2952-IX [10] (Надалі – Закон № 2952-IX), яким внесено зміни до низки нормативних актів з метою посилення охорони державного кордону під час воєнного стану. Серед них пункт 13 розділу I доповнив статтю 5 Закону № 3671-VI новим положенням, що дозволяє ДПСУ не приймати заяви про надання захисту та не пропускати іноземців або осіб без громадянства. Це стосується випадків, коли щодо особи ухвалено рішення про заборону в'їзду в Україну, коли заявник прибуває з держави, де його життя або свободі не загрожує небезпека, коли заява подається під час воєнного стану в момент спроби або після незаконного перетину кордону на виїзд з України, а також коли особа була прийнята в Україну за міжнародними договорами про реадмісію.

Наведена норма передбачає три випадки, коли прикордонна служба може відмовити у прийнятті заяви про надання захисту.

По-перше, у разі наявності чинного рішення уповноваженого органу про заборону в'їзду в Україну, що зазвичай застосовується до осіб, які порушили закон або становлять загрозу національній безпеці. У таких ситуаціях навіть заява про притулок, подана на підставі переслідувань у країні походження, не розглядається.

По-друге, відмова можлива, якщо заявник прибуває безпосередньо з країни, яку українська влада вважає безпечною. Йдеться про практичне застосування концепцій «першої країни притулку» та «безпечної третьої країни». За відсутності офіційного переліку таких держав прикордонники діють на власний розсуд. Заявник, що прибув з безпечної території, як-от Польща, може не бути допущений до процедури, попри обставини, якщо не доведе наявності загроз у цій державі. Винятки можливі, якщо країна транзиту є джерелом переслідування, як у випадках з політичними опонентами з Білорусі чи Москви.

Третя підстава пов'язана з воєнним станом: заява не приймається, якщо іноземець чи особа без громадянства подає її під час або після спроби незаконного виїзду з України. До цього ж типу належать ситуації реадмісії, коли особа була повернута в Україну з-за кордону після нелегального перетину. Хоча іноземці зазвичай не обмежені у виїзді, порушення порядку перетину розглядається як підстава для відмови в прийомі заяви про захист. Мета такої норми полягає в запобіганні зловживанням процедурою притулку з боку осіб, які намагаються уникнути відповідальності або видворення.

З позиції міжнародного права біженців, Закон № 2952-IX викликає суттєві застереження, оскільки дозволяє відмовляти у розгляді заяв про притулок ще до їх офіційної реєстрації. Раніше українське законодавство передбачало, що особа, яка в'їхала легально, повинна подати заяву до Державної міграційної служби (ДМС) протягом 5 робочих днів після перетину кордону, а нелегальні мігранти мали звертатися одразу після прибуття чи виявлення. До 2023 року прикордонні підрозділи не були наділені повноваженнями відмовляти в прийомі заяв, їхня роль обмежувалась інформуванням про право на захист і передачею осіб до ДМС. Прийнята норма змінює цю практику, дозволяючи фільтрацію вже на етапі звернення.

Правозахисники піддали зміни критиці, вказуючи на обмеження доступу до процедури притулку та порушення принципу невислання. Особа, яка не зможе подати заяву, ризикує бути повернутою до країни, де їй загрожує небезпека, або затриманою через незаконне перебування. Як підкреслює Українська Гельсінська спілка з прав людини, такі особи стикаються з адміністративним покаранням чи депортацією, що фактично криміналізує сам намір просити захист і перетворює шукачів на «нелегалів» [11].

Крім того, кожна з підстав для відмови викликає окремі сумніви. Наприклад, заборона на в'їзд може бути наслідком не лише загроз на безпеці, а й незначних порушень, як-от перевищення строку перебування. У такому випадку особа, яка після цього почала зазнавати

переслідувань у своїй країні, втрачає можливість навіть подати заяву. Це суперечить принципу індивідуального розгляду, який вимагає оцінювати актуальні ризики, а не ґрунтувати рішення на попередніх адміністративних санкціях.

Норма про «безпечну» третю країну залишається проблемною. У Законі № 3671-VI її застосування було можливе лише після повного розгляду заяви Державною міграційною службою, яка мала довести, що країна транзиту є безпечною для конкретного заявника. Після законодавчих змін рішення про безпечність приймається одразу при перетині кордону, без участі ДМС і без індивідуальної оцінки. Це створює ризик автоматичного визнання сусідніх країн безпечними, навіть за відсутності перевірки щодо можливої небезпеки для конкретної особи. Такий механізм ігнорує ситуації, коли третя країна може бути непридатною для надання захисту або здатна повернути заявника в країну переслідування. Через відсутність можливості подати докази чи оскаржити рішення безпосередньо на кордоні порушується право бути заслуханим, що суперечить принципу належної процедури у праві ЄС.

Це також стосується випадків, пов'язаних із воєнним станом і нелегальним виїздом. Імовірно, норма спрямована проти іноземців, які після 24 лютого 2022 року потрапили до України, а згодом намагалися виїхати до ЄС, порушивши прикордонний режим. Утім, навіть у таких ситуаціях заява про притулок може бути єдиною гарантією захисту від повернення до країни, де існує реальна загроза переслідування. Відмова в доступі до процедури свідчить про відступ України від гуманітарних зобов'язань в умовах війни.

Зміни, запроваджені Законом № 2952-IX, стосуються саме повноважень прикордонної служби. До цього українська судова практика переважно дотримувалася принципу індивідуального розгляду. Верховний Суд неодноразово підкреслював, що відмова у визнанні біженцем має бути законною, обґрунтованою, а тягар доведення покладається на державу. Зокрема, у справі № 815/2017/17 (постанова від 03.07.2019 р.) [12] суд погодився з висновками нижчих інстанцій, що міграційна служба не довела наявності підстав для відмови у статусі біженця чи додатковому захисті. Якщо держава посиляється на перебування в безпечній третій країні, саме вона повинна довести можливість отримання захисту там. Новий порядок ухвалення рішень на кордоні цей баланс порушує, оскільки заява навіть не приймається, а особі не надається можливість подати докази чи спростувати припущення.

Порівняльний аналіз із директивами ЄС виявляє глибокі розбіжності між українським законодавством та стандартами Єдиного механізму притулку. Директиви 2013/32/EU [13] та 2013/33/EU [14] зобов'язують забезпечити доступ до процедури на кордоні, індивідуальний розгляд заяв, право бути вислуханим і оскаржити рішення до депортації, а також гарантують базові умови прийому, включаючи житло, медичну допомогу та обмеження затримання. В Україні ж на практиці зафіксовано блокування подання заяв на захист, автоматичне визнання третіх країн безпечними без належної перевірки, відмову у процедурі без реєстрації, обмеження на оскарження рішень, а також затримання без альтернатив, що суперечить європейським підходам і порушує принципи non-refoulement.

Попри право на тимчасові обмеження у виняткових обставинах, європейське законодавство не допускає повного ігнорування індивідуального підходу. У 2022 році це підтверджено в межах Директиви 2001/55/EU [15] щодо масового напливу українців до ЄС. Натомість оновлення українського законодавства у 2023 році закріпили практику попереднього фільтрування ще до подання заяви, що суперечить концепції доступу до процедури, передбаченій у праві ЄС навіть за умов застосування концепції безпечної третьої країни.

У контексті гармонізації українського законодавства зі стандартами ЄС доцільно звернути увагу на окремі муніципальні практики європейських міст, які ефективно впроваджують принцип non-refoulement та гарантують індивідуальний доступ до процедур захисту на місцевому рівні. У місті Фрайбург (Німеччина) функціонує Інтеграційне управління, що координує інституційний супровід осіб, які шукають захист, забезпечуючи їм доступ до консультацій, мовних курсів та правової допомоги незалежно від стадії їхньої процедури [16]. Утрехт (Нідерланди) реалізує модель Plan Einstein, що передбачає спільне проживання шукачів притулку та місцевих мешканців, доступ до освітніх курсів, підприємницької

підтримки та правової допомоги, не зважаючи на імміграційний статус [17]. У Барселоні (Іспанія) програма Barcelona Ciutat Refugi [18] функціонує як інтеграційна ініціатива з низкою послуг, від первинної правової оцінки до тривалого соціального супроводу, з дотриманням вимог Хартії основоположних прав ЄС щодо доступу до процедури притулку. Застосування елементів таких моделей у прикордонних регіонах України сприятиме дотриманню європейських стандартів у сфері захисту біженців та забезпеченню ефективного механізму індивідуального розгляду заяв.

Воєнний стан в Україні зумовив ухвалення положень, що істотно обмежують доступ до процедури надання притулку. Наділення прикордонної служби правом відмовляти у прийнятті заяв за формальними критеріями, без індивідуального розгляду обставин, суперечить принципу non-refoulement та імперативним нормам міжнародного права. В умовах збройного конфлікту Україна не звільняється від обов'язків за Конвенцією про статус біженців 1951 року і ЄКПЛ, які забороняють вислання особи в разі загрози катувань, жорстокого поводження чи смерті.

Відсутність механізму індивідуального оцінювання ризиків і неможливість ефективного оскарження рішень про відмову в доступі до процедури є порушенням не лише статті 3 ЄКПЛ, але й статті 46 Директиви 2013/32/EU. Наявність формальних засобів захисту втрачає значення, коли особа фактично позбавлена доступу до правосуддя внаслідок негайного видворення. Така правозастосовна практика формує колізію між безпековими міркуваннями та обов'язками України в системі міжнародного захисту прав людини.

Юридичне протиріччя між національним регулюванням і ратифікованими міжнародними договорами має вирішуватися шляхом застосування останніх згідно зі статтею 9 Конституції України [19]. В іншому разі наявна модель правового реагування суперечитиме не лише *acquis* ЄС, а й фундаментальним стандартам, дотримання яких є умовою наближення до європейського правопорядку. Для збереження міжнародної легітимності та виконання зобов'язань у сфері притулку необхідним є забезпечення інституційного розгляду кожної заяви на основі принципу верховенства права, що унеможливило повернення осіб до країн із реальним ризиком порушень прав людини.

З метою гармонізації законодавства України з правом ЄС та міжнародними стандартами пропонується внести такі зміни:

Переглянути норму про неприйняття заяв про захист на кордоні. Із Закону № 3671-VI (ст. 5) слід вилучити положення, яке дозволяє ДПСУ відмовляти в прийомі заяв, або принаймні обмежити його дію. Абсолютна заборона на прийом заяв від осіб із заборонаю в'їзду чи з території безпечної країни суперечить принципу невислання. Натомість прикордонники мають реєструвати всі заяви й передавати інформацію про обставини справи до компетентних органів для подальшого розгляду.

Запровадити процедуру прийнятності заяв (*admissibility*), відповідно до Директиви 2013/32/EU. У разі застосування концепцій «перша країна притулку» або «безпечна третя країна» слід затвердити перелік безпечних країн на рівні КМУ й передбачити обов'язкове з'ясування, чи є така країна безпечною для конкретного заявника. Лише за відсутності обґрунтованих сумнівів можна відмовляти у розгляді справи по суті. Рішення ДМС має бути письмовим, з можливістю його оскарження в суді, із автоматичним зупиненням видворення до набрання рішенням законної сили. Це гарантує, що жодна особа не буде повернута без індивідуальної оцінки її обставин, як того вимагає практика ЄСПЛ.

Висновки. Виявлено ключові невідповідності між українським законодавством про притулок та правом ЄС, зокрема щодо принципу non-refoulement, індивідуального розгляду заяв та доступу до ефективного захисту. Практика фільтрації заяв без інституційної оцінки суперечить міжнародним зобов'язанням. Приклади з Фрайбурга, Утрехта й Барселони демонструють можливість дотримання європейських стандартів навіть на локальному рівні. Перспективи подальших досліджень охоплюють розроблення дієвих механізмів запобігання відмові в доступі до процедури за формальними ознаками.

Список використаних джерел:

1. Gazi T. The new pact on migration and asylum: supporting or constraining rights of vulnerable groups?. European papers (online. periodico). 2021. Vol. 6, no. 1. P. 167–175. URL: <https://doi.org/10.15166/2499-8249/460>. (date of access: 13.07.2025).
2. Kortukova T., Tokar V. Comparative analysis of immigration policy in eu member-states and ukraine. Academic review. 2024. Vol. 2, no. 61. P. 256–273. URL: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2024-2-61-18> (date of access: 13.07.2025).
3. Конвенція про статус біженців: Конвенція ООН від 28.07.1951 : станом на 10 січ. 2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text (дата звернення: 12.07.2025).
4. National human rights institutions to the test: non-refoulement \& the rights of refugees / K. Paulin et al. Peace human rights governance. 2025. Vol. 8, no. 2. P. 239–278. URL: <https://doi.org/10.25430/purj-PHRG-2025-aof-10>. (date of access: 13.07.2025).
5. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання : Конвенція ООН від 10.12.1984 : станом на 13 листоп. 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (дата звернення: 12.07.2025).
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 : станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 12.07.2025).
7. Soering v. the United Kingdom. Рішення ЄСПЛ від 7 липня 1989 року (заява № 14038/88). Series A. No. 161. ECLI:CE:ECHR:1989:0707JUD001403888. (дата звернення: 12.07.2025).
8. Chahal v. the United Kingdom. Рішення ЄСПЛ від 15 листопада 1996 року (заява № 22414/93. ECLI:CE:ECHR:1996:1115JUD002241493. (дата звернення: 12.07.2025).
9. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> (дата звернення: 12.07.2025).
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту державного кордону України : Закон України від 24.02.2023 № 2952-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2952-20#Text> (дата звернення: 12.07.2025).
11. Права біженців під час воєнного стану в Україні: звернення правозахисників –Українська Гельсінська спілка з прав людини. Українська Гельсінська спілка з прав людини. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/prava-bizhentsiv-pid-chas-voiennoho-stanu-v-ukraini-zvernennia-pravozakhysnykiv/> (дата звернення: 12.07.2025).
12. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 815/2017/17. 2019. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82819811> (дата звернення: 12.07.2025).
13. Директива 2013/32/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про спільні процедури надання та позбавлення міжнародного захисту (переглянута). *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2013. L 180. С. 60–95. (дата звернення: 12.07.2025).
14. Директива 2013/33/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про стандарти прийому шукачів міжнародного захисту (переглянута). *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2013. L 180. С. 96–116. (дата звернення: 12.07.2025).
15. Директива 2001/55/ЄС Ради від 20 липня 2001 року про мінімальні стандарти надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи щодо сприяння балансу зусиль між державами-членами у прийомі таких осіб та у подоланні наслідків цього. *Офіційний журнал Європейського Союзу*. 2001. L 212. С. 12–23. (дата звернення: 12.07.2025).
16. Stadt Freiburg im Breisgau. URL: <https://www.freiburg.de/pb/Lde/1294023.html> (date of access: 13.07.2025).
17. Plan Einstein. URL: <https://plan-einstein.nl/en> (date of access: 13.07.2025).
18. Barcelona dona resposta i s'implica en la crisi de persones refugiades | Ajuntament de Barcelona. Barcelona Ciutat Refugi | Ajuntament de Barcelona. URL: <https://www.ciutatrefugi.barcelona/> (date of access: 13.07.2025).
19. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 12.07.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.07.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 18.08.2025

Дата публікації: 26.09.2025

